

Kdy se smí porušovat zákony

9.2.2008 15:14 – [Na pozvání](#)

Dovolávat se přednosti ústavy před zákonem je v módě. Někteří zákonodárci tak vyzývají k nerespektování zákona.

Například poslanec **Bohuslav Sobotka** jde příkladem a odmítá respektovat zákon o poplatcích u lékaře. „*Zákon přece porušuje ústavu, a proto se jím nemusíme řídit!*“ Obdobně odmítá prezident respektovat zákon (a soudy), když s odvoláním na ústavu nejmenuje justičního čekatele Langeru soudcem. A naposledy Plzeň. Tamní primátor, ač mu k tomu chyběla jakákoliv pravomoc, zakázal pochod nacistů, přičemž mu část politiků hlasitě přitakala.

Proč jsou všechny výše uvedené případy špatné? Vždyť přece ústava je nejvyšším zákonem naší země, a pokud je s ní jiný zákon v rozporu, musí mít přece přednost! Nebo ne? Mezi základní principy ústavnosti, vedle ochrany základních práv a svobod a demokracie, patří rovněž vláda práva. Ta neznamená, že zákony mají být tupě následovány, ať říkají cokoli. Jejich nerespektování je však až poslední možný prostředek. Ani v jednom z výše uvedených případů však mezní situace nenastala.

Z naší ústavy vyplývá, že primát v ochraně před protiústavními zákony má Ústavní soud. Sama ústava přímo říká, že tento soud není vázán zákony, ale pouze ústavou. Zároveň má pouze tento soud výslovnou pravomoc neústavní zákony rušit. Ostatní státní orgány takto postupovat nemohou, porušovaly by totiž ústavní imperativ své vázanosti zákonem. To neznamená, že nemají možnost protiústavní zákon nijak zpochybnit, popřípadě ústavu „bránit“ zákonným postupem. Ale poslední slovo bude mít vždy Ústavní soud.

Jasně to je v případě poplatků – tam již řízení před Ústavním soudem probíhá. Podobně se to má s prezidentem: zákon mu umožňoval požádat o odkladný účinek rozhodnutí správních soudů, jež mu ukládala rozhodnout o jmenování čekatele a pak se případně obrátit na Ústavní soud. On se namísto toho rozhodl ignorovat zákon i soudy a rozhodnutím se neřídit.

Jak proti zlu

Nejtěžší je zřejmě odmítnout postup plzeňského primátora, který vzbudil tolik sympatií. Jenže skutečně chceme, aby orgány veřejné moci napravovaly svoje vlastní chyby cestou ignorace zákona? Připomeňme, že na počátku stálo zřejmě nedbalé rozhodnutí pochod nezakázat. Plzeňské úřady pravděpodobně k bdělosti vybudila až ostrá reakce médií a veřejnosti. Mají pak svou chybu napravit nezákonným postupem?

Americký filozof **Fareed Zakaria** ve svém článku „Vzestup neliberálních demokracií“ cituje následující pasáž z divadelní hry Roberta Bolta *Člověk pro každé počasí*: Zanícený mladík William Roper, který chce bojovat proti zlu, je popuzen tím, jak je sir Thomas More oddaný zákonu. More se jemně hájí: „Co byste dělal vy? Prosekal byste si cestu zákonem, abyste mohl pronásledovat ďábla? Roper: „Kvůli tomu bych posekal všechny anglické zákony!“ More: „A až by padl poslední zákon a ďábel by se obrátil proti vám, kde byste se schoval, Ropere, když by všechny zákony byly v troskách?“

Věřím spíše Morovi než Roperům, kteří třímají státní moc.